

Dejan Aleksić

PLANETA SIMIĆ

Nema izgubljenijeg stvorenja u vasioni od pesnika, koji je to još samo u svojoj uobrazilji. Ono doba kad se u većinu stvari sumnja, a gotovo sve u šta se veruje izgleda preteći. Nemoćan da se sabere u sopstvenom višeglasju, taj simpatični smetenjak obija pragove svog unutrašnjeg sveta tražeći prostor s odgovarajućom akustikom. Zastrahujuć je to svet, istovremeno i uzbuđljiv do nesvestice, *terra incognita* u čijoj divljini tek valja otkriti šta krepí, a šta ubija. Treba pred novim horizontom odrediti istok i zapad, postaviti sazvežđa u prave deklinacije, otvoriti ustave vremena.

Na mom putu stvaralačkog razvoja nije bilo vodiča. Bilo je to kretanje po silama intuicije, ronjenje na dah. Bespoštedno čitanje poezije domaćih i stranih autora ličilo je na slaganje ogromnog mozaika bez unapred pripremljenog modela, daleko od ideje kakva bi scena trebalo da se ukaže. Ali neki od fragmenata tog predosećanog uprizorenja bili su referentni i naprosto određivali smerove širenja slike. Popa, Raičković, Ristović, Lalić, Brodski, Stanesku, Pas, Herbert... Glasovi koji su ispunjavali prostor moje pesničke imaginacije i razvili trajno osećanje naročitog lirskog srodstva. Pesnik je tragalac, ali u svetu gde putevi imaju protejsku narav i lako zavaraju samouverene i gorde. To sam već na početku razumeo i zato mi je bilo važno da sam određujem orijentire. A onda sam naišao na poeziju Čarlsa Simića. Pri svakom susretu s nečim velikim i važnim, ushitu obično prethode neverica i zbunjenost. Simićeve *Izabrane pesme* u „Nolitovom” izdanju iz 1983. godine bile su za mene svojevrсно otkriće. U majstorskim prepevima Raše Livade, Ivana V. Lalića, Davida Albaharija, Milorada Pavića i Raše Popova, njegove pesničke galaksije zavrtele su moj mladi um. Ta nesvestica me je naučila novom snalaženju u prostoru lirskog govora. Uobličavanje odnekud slućene istine da je pisanje i čitanje poezije, pre svega, odbrana individualnosti, zasigurno je najveća dobit od susreta s njegovim stihovima. Dakle, ne bekstvo van mnogih znaćenja društvene zajednice već najneposredniji odnos s njom kroz vlastitu autentičnost. Svet Simićeve poezije osvetljen je malim povestima pojedinca, često zatećenog u lavirintu svetske buke i stihije. Tragićna iskustva kolektiva nevreme je koje se nadvija nad mislećom glavom, a kulturna istorija često nađe svoj odjek u trivijalnoj sceni pred nekim provincijskim dućanom. U tom svetu poezija je sila koja čoveka zagledanog u sopstvene cipele pretvara u dubokog mislioca, a galerija bošovskih stvorenja namah se pretvara u prizor iz naše ulice. Poetički i idejno, Simićeva pesnićka misao otvarala je novu vrstu vida ka horizontu u koji sam zurio. U doba pre interneta, kada su znanja i informacije dolazili uglavnom iz knjiga, časopisa i novina, tu i tamo iz razgovora sa znalcima, formiranje svesti o bilo čemu nije se događalo bez dubljeg misaonog procesa. Tako je i moje poimanje o postojanju Beograđanina, velikog amerićkog pesnika čiji stihovi menjaju redovnu percepciju lirike, formirano onako kako se formira mit: lagano pristajanje na novu smislotvornost. Otuda i ogromno uzbuđenje pred iznenada otvorenom mogućnošću da sa velikim pesnikom stupim u direktan kontakt.

Kraljevački slikar, izvrsni akvarelista Đorđe Simić, inače pesnikov brat od strica, sreo me je jednog dana na ulici i preneo Čarlsovu molbu da mu pošaljem svoju najnoviju pesničku knjigu. Preko štampe je pažljivo pratio književne prilike u Srbiji i pretpostavljam da je negde naišao na neku vest o meni. Tako je počela naša dugogodišnja prepiska. Teme tih elektronskih pisama uglavnom su se ticale poezije i aktuelnosti iz književnog života, ali je on na originalan i duhovit način umeo da prokomentariše i pojedine tekuće probleme – od klimatskih promena do američkih društvenih i političkih prilika. Njegovi osvrti i analize uvek su bili proizvod lucidnosti i ogromnog životnog i intelektualnog iskustva. Humor nikada nije izostajao, kao ključni začim u kuhinji stroge gospođe Istine. Začuđujuć je osećaj imati pred sobom takvu stvaralačku gromadu, a istovremeno jednostavnu osobu, nalik na dobroćudnog suseda koji vas pozdravlja na putu do pijace. Pripadao je blagoslovenoj vrsti ljudi koji ne doživljavaju sebe preozbiljno i ne gube sposobnost da se iznenađuju vlastitim postupcima. Kada mi je, sasvim neočekivano, poslao svoje prevode nekoliko mojih pesama na engleski, bio sam ushićen i pomalo zbunjen. Na pitanje kojim povodom se potrudio da me tako lepo daruje, odgovorio je: „Zato što bih voleo da sam ih ja napisao.” Nikada nisam dobio važnije književno priznanje.

Za sve vreme našeg *poznanstva* sreli smo se uživo svega dva puta – najpre u Strugi, na velikom pesničkom festivalu gde je nagrađen Zlatnim vencem Struških večeri poezije, a malo potom i u Beogradu. Tokom boravka na festivalu u Strugi dao je veliki broj intervjuva, razgovarao s desetinama pesnika i prevodilaca. Bilo je dosta javnih čitanja. Jedne večeri, pomalo umoran, nagovorio me je da se malo sklonimo od sveta. Ubrzo smo pili vino u kafani okrenutoj prema Ohridskom jezeru. Pričao mi je o Popi i razgovorima koje je s njim vodio upravo u Strugi. Popu je držao za jednog od presudno uticajnih autora u sopstvenom pesničkom razvoju. Zamolio sam ga da mi objasni otkuda onaj efekatan formalni iskorak u knjizi pesama *Svet se ne završava* (*The World Doesn't End*), za koju je dobio Pulicerovu nagradu. Objašnjenje je bilo duhovito i apsolutno ludo. A onda je upitao: „Znaš li koja mi je najveća korist od poezije?” Pobrojao sam neke od velikih nagrada kojima je ovenčan. „Pulicer?” „Ne”, rekao je. „Edgar Alan Po, Grifnova nagrada, *Poeta Laureatus* Kongresne biblioteke u Vašingtonu?” „Ne, ne, ništa od toga”, mrštio se Čarli. Potom je počeo da crta na poleđini papira s govorom izrečenim prethodne večeri na dodeli nagrade. „Vidiš”, počeo je, „ovo je, otprilike, mapa Menhetna, levo je Hadson, desno Ist River, ovde je Bruklinski most... Na ovom mestu su stajale Kule bliznakinje, a ovo je Central park. E, ovde, kod 42. avenije, baš na ovom mestu, imao sam rezervisan parking kad god bih dolazio u Njujork. To su mi obezbedili ugled pesnika i profesora i nijedna književna nagrada ne može da se poredi s tom privilegijom.” Sačuvao sam to kartografsko remek-delo. Potpisao ga je na veoma dirljiv način. Ćirilicom. Dušan Simić. Ispod je naznačio adresu svoje beogradske osnovne škole u Dečanskoj ulici. Malo smo ćutali. A onda je on naručio još vina, „tamnog kao Stiks”.

Ne tako davno, na izvesnom okupljanju, razgovarao sam s mladim češkim pesnikom, koji je na pomen Simića napravio upitan izraz lica i priznao da mu je ime nepoznato. Pisati poeziju a da ne znaš za Čarlsa Simića isto je kao da odeš na putovanje po Izra-

elu a da nisi čuo za Jerusalim. Pomislio sam da mu baš tako i kažem, ali sam ostao pristojan. Doduše, ubrzo sam se okrenuo drugim sagovornicima. Možda sam bio prestrog, možda sve u vezi sa Simićem doživljam suviše lično. Ne umem drugačije. Gravitacija njegove poezije daje osećaj težine pesničkim istinama o kojima sam pre njega znao malo ili ništa. Posebna planeta. Čitajući ga, čovek na trenutak proviri kroz tajne ključaonice iza kojih se nazre smisao. Ne shvata do kraja zašto, ali navrh jezika mu je da kaže: „Dobro sam.”

Na poslednjoj fotografiji koju mi je poslao leži u bolničkom krevetu. Dodao je upravo te reči: „Dobro sam.”